

Αξιοποιώντας το ιστορικό υψηλό των ελληνοαμερικανικών σχέσεων

ΑΣΦΑΛΕΙΑ & ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Κατερίνα ΣΩΚΟΥ

*Υπότροφος Ερευνητικής Έδρας Θεόδωρου Κουλουμπή
για τις «Ελληνοαμερικανικές Σχέσεις», ΕΛΙΑΜΕΠ*

Αξιοποιώντας το ιστορικό υψηλό των ελληνοαμερικανικών σχέσεων

Copyright © 2023 | All Rights Reserved

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ & ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΕΛΙΑΜΕΠ)

Βασιλίσσης Σοφίας 49, 10676, Αθήνα

Τηλ.: 210 7257 110 | Fax: 210 7257 114 | www.eliamep.gr | eliamep@eliamep.gr

Το ΕΛΙΑΜΕΠ ενθαρρύνει τον ανοιχτό, πλουραλιστικό διάλογο στη βάση επιχειρημάτων και δεδομένων. Οι απόψεις που διατυπώνονται από συνεργάτες του ΕΛΙΑΜΕΠ εκφράζουν αποκλειστικά τους συγγραφείς τους και δεν δεσμεύουν το Ίδρυμα.

Κατερίνα ΣΩΚΟΥ

Υπότροφος Ερευνητικής Έδρας Θεόδωρου Κουλουμπή
για τις «Ελληνοαμερικανικές Σχέσεις», ΕΛΙΑΜΕΠ

Περίληψη

- Η εμβάθυνση της συνεργασίας μεταξύ της Ελλάδας και των Ηνωμένων Πολιτειών βασίζεται σε κοινές αξίες και, κυρίως, σε ευθυγραμμισμένα συμφέροντα. Έχοντας αποβάλει τα κατάλοιπα της ψυχροπολεμικής τους εξάρτησης, οι διμερείς σχέσεις προτείνουν τώρα ένα νέο παράδειγμα: αυτό της εθελοντικής και αμοιβαία επωφελούς στρατηγικής εταιρικής σχέσης, η οποία χαίρει ευρείας πολιτικής υποστήριξης και στις δύο χώρες.
- Με το τέλος της κρίσης χρέους, η Ελλάδα ανέκτησε τον περιφερειακό της ρόλο. Στο πλαίσιο του πολέμου της Ρωσίας στην Ουκρανία, η γεωπολιτική θέση της Ελλάδας έχει αναβαθμιστεί, καθώς υποστηρίζει την ανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ, συμβάλλει στην ενεργειακή ασφάλεια στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και αναπτύσσει συνεργασίες στην Ανατολική Μεσόγειο και πέραν αυτής. Έχοντας καταστεί αξιόπιστος σύμμαχος στην περιοχή, αλλά και απαραίτητος στρατηγικός εταίρος για τις Ηνωμένες Πολιτείες, η Ελλάδα διεκδικεί έναν πιο φιλόδοξο ρόλο στη νέα παγκόσμια αρχιτεκτονική ασφάλειας.
- Η Ελλάδα και οι Ηνωμένες Πολιτείες διαβλέπουν με παραπλήσιο τρόπο τις παγκόσμιες προκλήσεις και τον τρόπο με τον οποίο αυτές επηρεάζουν τη γειτονιά της Ελλάδας στην εποχή του ανταγωνισμού των μεγάλων δυνάμεων. Καθώς η κυβέρνηση των ΗΠΑ επιδιώκει να συνεργαστεί με τους εταίρους της για την αντιμετώπιση του αναθεωρητισμού αυταρχικών κυβερνήσεων, η Ελλάδα έχει την ευκαιρία να διασφαλίσει τα εθνικά της συμφέροντα υποστηρίζοντας ένα διεθνές σύστημα βασισμένο σε κανόνες που εξουδετερώνει τον αναθεωρητισμό της Τουρκίας, ενώ στέκεται στο πλευρό της Ουκρανίας.
- Η οικοδόμηση κοινών θεσμών και εργαλείων πολιτικής θα είναι καταλυτική για τη διατήρηση της δυναμικής και την εμβάθυνση της συνεργασίας μεταξύ της Ελλάδας και των Ηνωμένων Πολιτειών σε στρατηγικούς τομείς, όπως οι πρωτοβουλίες περιφερειακής συνεργασίας, η άμυνα και η ασφάλεια. Η αξιοποίηση των ισχυρών δεσμών μεταξύ των λαών των δύο χωρών θα συμβάλει επίσης στην επέκταση των επιχειρηματικών δεσμών, τη μεταφορά τεχνολογίας,

την ενεργειακή συνεργασία και τις εκπαιδευτικές ανταλλαγές, μεταξύ άλλων προτεραιοτήτων.

- Η προστασία της στρατηγικής εταιρικής σχέσης από πολιτικές διαφωνίες και εξωτερικές απειλές θα είναι επίσης καθοριστικής σημασίας. Η τρέχουσα πολιτική συναίνεση σχετικά με την αξία της διμερούς εταιρικής σχέσης θα μπορούσε παρόλα αυτά να υπονομευθεί από έναν αμερικανικό απομονωτισμό και έναν ελληνικό εθνικισμό.
- Καθώς η ελληνική εξωτερική πολιτική έχει γίνει πιο φιλόδοξη, το ίδιο ισχύει και για τις σχέσεις Ελλάδας-ΗΠΑ. Είναι γεγονός ότι το ζήτημα της μελλοντικής κατεύθυνσης της Τουρκίας είναι κεντρικής σημασίας για τις ελληνικές εκτιμήσεις περί εθνικής ασφάλειας. Συναλλακτική ή όχι, οποιαδήποτε σχέση των ΗΠΑ με την Τουρκία που αγνοεί τον τουρκικό αναθεωρητισμό θα μπορούσε να επισκιάσει τις σχέσεις Ελλάδας-ΗΠΑ. Ωστόσο, όπως έδειξε η Σύνοδος Κορυφής του ΝΑΤΟ στο Βίλνιους, η επαναπροσέγγιση της Τουρκίας με τη Δύση περνά μέσα από τις σχέσεις της με την Ελλάδα, δίνοντας στην Αθήνα την ευκαιρία να θέσει τους όρους και τις ευαισθησίες της στη διαδικασία.

Σχέσεις Ελλάδας-ΗΠΑ: Από την εξάρτηση στην εταιρική σχέση

Συγχαίροντας τον ελληνικό λαό για τη φετινή Ημέρα της Ελληνικής Ανεξαρτησίας, ο Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Άντονι Μπλίνκεν σημείωσε ότι «η εταιρική σχέση μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ελλάδας και οι δεσμοί μεταξύ των λαών μας δεν ήταν ποτέ ισχυρότεροι. Οι Ηνωμένες Πολιτείες βλέπουν την Ελλάδα ως απαραίτητο εταίρο και σύμμαχο στο NATO σε μια εποχή απaráμιλλων παγκόσμιων προκλήσεων».¹ Το παραπάνω αίσθημα είναι ευρέως διαδεδομένο, καθώς κατά την τελευταία δεκαετία υπήρξε μια αυξανόμενη ευθυγράμμιση συμφερόντων, την οποία Αμερικανοί και Έλληνες αξιωματούχοι χαρακτηρίζουν επανειλημμένα ως πρωτοφανή, σημειώνοντας ότι οι διμερείς σχέσεις βρίσκονται στο καλύτερο επίπεδο που έχουν βιώσει μέχρι σήμερα.

...κατά την τελευταία δεκαετία υπήρξε μια αυξανόμενη ευθυγράμμιση συμφερόντων, την οποία Αμερικανοί και Έλληνες αξιωματούχοι χαρακτηρίζουν επανειλημμένα ως πρωτοφανή, σημειώνοντας ότι οι διμερείς σχέσεις βρίσκονται στο καλύτερο επίπεδο που έχουν βιώσει μέχρι σήμερα.

Ωστόσο, στη μακρά ιστορία των σχέσεων Ελλάδας-ΗΠΑ, υπήρξε μια εποχή που η Ελλάδα ήταν ακόμη πιο σημαντική από στρατηγική άποψη για τις Ηνωμένες Πολιτείες, συγκεκριμένα την περίοδο μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Όπως υποστήριξε ο πρόεδρος Χάρι Τρούμαν στις προσπάθειές του να πείσει ένα διστακτικό Κογκρέσο για τα πλεονεκτήματα της πιο παρεμβατικής εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ στην Ευρώπη, η οποία θα οδηγούσε στο δόγμα που πήρε το όνομά του, εάν η Ελλάδα και η Τουρκία υπέκυπταν σε κομμουνιστικές και ολοκληρωτικές δυνάμεις, θα υπονομεύονταν «τα θεμέλια της διεθνούς ειρήνης και συνεπώς της ασφάλειας των Ηνωμένων Πολιτειών».

Η εμπλοκή των ΗΠΑ στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου ακολούθησε μια μακρά πορεία εξάρτησης της Ελλάδας από ξένες δυνάμεις. Σύμφωνα με τον καθηγητή Θεόδωρο Κουλουμπή, «στον τομέα των σχέσεων Ελλάδας-Μεγάλων Δυνάμεων, οι πολιτικοί επιστήμονες κατέταξαν την Ελλάδα στα κράτη με πορώδη (εξαρτημένα) πολιτικά συστήματα».² Η γεωπολιτική της σημασία στο πλαίσιο του Ψυχρού Πολέμου δεν σήμαινε ότι η Ελλάδα αλληλεπιδρούσε με τις Ηνωμένες Πολιτείες επί ίσοις όροις, αλλά μάλλον ότι η Ελλάδα ήταν ένα κράτος-πελάτης υπό τον έλεγχο της αμερικανικής ισχύος. Η προστατευτική σκιά της Αμερικής συνέβαλε στο ελληνικό οικονομικό θαύμα και άσκησε την επιρροή της στην ελληνική πολιτική καθ' όλη τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου.

Αυτή η εξάρτηση έγινε ακόμη ισχυρότερη κατά τη διάρκεια της ελληνικής δικτατορίας και διακόπηκε μόνο όταν η Τουρκία εισέβαλε στην Κύπρο, γεγονός που οδήγησε στην κατάρρευση του στρατιωτικού καθεστώτος και στην ανασύσταση της ελληνικής δημοκρατίας. Ως αποτέλεσμα, παρά τους στενούς δεσμούς τους, οι σχέσεις Ελλάδας-ΗΠΑ μετά το 1974 ήταν τεταμένες λόγω της υποστήριξης των ΗΠΑ προς την ελληνική στρατιωτική χούντα και της ανοχής απέναντι στην εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο, η οποία οδήγησε στην προσωρινή αποχώρηση της Ελλάδας από το στρατιωτικό σκέλος του NATO.

Η τραγωδία της Κύπρου οδήγησε επίσης σε αναδιαμόρφωση της στρατηγικής στάσης της Ελλάδας. Ως αποτέλεσμα της τουρκικής εισβολής, η Ελλάδα επαναξιολόγησε το στρατηγικό της δόγμα για να λάβει υπόψη της το γεγονός ότι η επικείμενη απειλή ασφάλειας δεν προερχόταν πλέον από τον κομμουνιστικό Βορρά, αλλά από τη σύμμαχό της στο NATO, Τουρκία. Παράλληλα, ο πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Καραμανλής αποφάσισε να επιδιώξει την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η απόφαση αυτή έδωσε το έναυσμα για μια διαδικασία που θα αντικαθιστούσε σταδιακά την ιστορική εξάρτηση της Ελλάδας από τις ξένες δυνάμεις με το ευρωπαϊκό σχέδιο

¹ Πρεσβεία των ΗΠΑ στην Ελλάδα, Δήλωση του Υπουργού Εξωτερικών Άντονι Μπλίνκεν για την Ημέρα Ανεξαρτησίας της Ελλάδας, 25.03.2023, διαθέσιμη στον σύνδεσμο: <https://gr.usembassy.gov/greece-independence-day-press-statement-by-secretary-of-state-antony-j-blinken/>

² Theodore Couloumbis, Fotini Bellou and Theodore C. Kariotis (eds.), *Greece in the Twentieth Century*, Λονδίνο, 2003.

εκσυγχρονισμού, μέσω της εφαρμογής του Κοινοτικού Κεκτημένου και της συμμετοχής της Ελλάδας στους ευρωπαϊκούς θεσμούς.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες υποστήριξαν την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΕ και διατήρησαν τον ρόλο «πυροσβέστη» κάθε φορά που αναζωπυρώνονταν οι εντάσεις μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Ωστόσο, μετά την πτώση του Τείχους του Βερολίνου και το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, η Ελλάδα δεν ήταν πλέον τόσο σημαντική γεωπολιτικά για την υπερδύναμη, η οποία έστρεψε την προσοχή της σε άλλες προτεραιότητες, όπως η προώθηση της διεύρυνσης της ΕΕ και η καταπολέμηση της τρομοκρατίας στη Μέση Ανατολή. Εν τω μεταξύ, η αντιαμερικανική ρητορική στην Ελλάδα παρέμενε ευρέως διαδεδομένη και η κοινή γνώμη ήταν επικριτική απέναντι στο ΝΑΤΟ και τις αμερικανικές επεμβάσεις, περιορίζοντας τις δυνατότητες για μια πιο ενεργή εμπλοκή στη βορειοατλαντική συμμαχία.

Η ελληνική κρίση χρέους λειτούργησε ως καταλύτης για στενότερες διμερείς σχέσεις.

Η ελληνική κρίση χρέους λειτούργησε ως καταλύτης για στενότερες διμερείς σχέσεις. Γεωπολιτικοί λόγοι ανάγκασαν τις Ηνωμένες Πολιτείες να στρέψουν την προσοχή τους στην Ελλάδα και πάλι το 2010, όταν η ελληνική κρίση χρέους απειλήσε να διαλύσει την Ευρωζώνη, ωθώντας τις Ηνωμένες Πολιτείες να υποστηρίξουν το μεγαλύτερο τότε πρόγραμμα διάσωσης του ΔΝΤ στην ιστορία του διεθνούς οργανισμού. Και το 2015, όταν η κρίση έφτασε στο αποκορύφωμά της, καθώς οι περιφερειακές προκλήσεις συσσωρεύονταν, η σταθεροποίηση της Ελλάδας έγινε προτεραιότητα για την αμερικανική κυβέρνηση, καθώς η χώρα θεωρήθηκε ότι βρισκόταν στο επίκεντρο ενός «τριγώνου αναταραχών», από την Ουκρανία στον Βορρά έως τη Λιβύη στον Νότο, τη Συρία και την Ανατολική Μεσόγειο στην Ανατολή.³

Διαδοχικές ελληνικές κυβερνήσεις υπολόγιζαν στις Ηνωμένες Πολιτείες για να μεσολαβήσουν με τους πιστωτές της Ελλάδας, ώστε οι τελευταίοι να χαλαρώσουν τόσο την επιβληθείσα λιτότητα, όσο και το ύψος του ελληνικού χρέους. Καθώς το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό κόστος της καταστροφικής χρηματοπιστωτικής κρίσης αυξανόταν, οι αμερικανικές παρεμβάσεις στόχευαν στο να διατηρήσουν την Ελλάδα σταθερά αγκιστρωμένη στη Δύση. Στην πραγματικότητα, η αριστερή κυβέρνηση του πρωθυπουργού Αλέξη Τσίπρα ήταν εκείνη που βασίστηκε περισσότερο στην αμερικανική κυβέρνηση για να τη βοηθήσει να αποτρέψει την έξοδο της χώρας από το ευρώ το καλοκαίρι του 2015. Η κυβέρνηση Ομπάμα διαδραμάτισε κρίσιμο ρόλο στην αποφυγή του Grexit, βασισμένη στην πεποίθηση ότι αυτό θα έθετε σε κίνδυνο τη στρατηγική κατεύθυνση της χώρας.

...η επιστροφή της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και η συμμετοχή της σε μια σειρά συνεργασιών στην Ανατολική Μεσόγειο και τον Περσικό Κόλπο προωθούν την περιφερειακή συνεργασία και την ενεργειακή ασφάλεια.

Ως μία σε μεγάλο βαθμό ακούσια συνέπεια, η εποικοδομητική στάση των ΗΠΑ κατά τη διάρκεια της ελληνικής οικονομικής κρίσης συνέβαλε στη βελτίωση της εικόνας των Ηνωμένων Πολιτειών στο εσωτερικό της χώρας, όπως προκύπτει από τις έρευνες κοινής γνώμης⁴, ενώ μετά τη στήριξη που παρείχε η αμερικανική κυβέρνηση στην κυβέρνηση Τσίπρα το 2015, η συμμαχία με τις Ηνωμένες Πολιτείες έπαψε να θεωρείται πολιτικά αμφιλεγόμενη, καθώς όλα τα κύρια κόμματα, συμπεριλαμβανομένου του κυβερνώντος κόμματος του ΣΥΡΙΖΑ, εκτίμησαν την αξία της. Πράγματι, το 2015 αποδείχθηκε ορόσημο για τις διμερείς σχέσεις, καθώς συνέβαλε στην περιθωριοποίηση του αντιαμερικανισμού στην ελληνική πολιτική σκηνή, προετοιμάζοντας το έδαφος για ευρύτερη και βαθύτερη διμερή συνεργασία. Επιπλέον, αποκλείοντας την προοπτική του Grexit, η Ελλάδα

³ US Embassy in Greece, Ambassador Pyatt Addresses the Hellenic National Defense College, 02.04.2018, διαθέσιμο στον σύνδεσμο: <https://gr.usembassy.gov/ambassador-pyatts-remarks-hellenic-national-defense-college/>

⁴ Kapa Research on Greece and the United States, Νοέμβριος 2016, διαθέσιμο στον σύνδεσμο: https://kaparesearch.com/wp-content/uploads/2018/01/Greece-USA_Poll_2016_EN.pdf

μπόρεσε να ανακτήσει την αξιοπιστία της, καθώς η εσωτερική σταθερότητα και η στρατηγική κατεύθυνση της χώρας δεν ήταν πλέον υπό αμφισβήτηση.

Μέσα σε αυτό το κλίμα καλής θέλησης και αμερικανικής παρότρυνσης, η κυβέρνηση Τσίπρα θα διαπραγματευόταν τη συμφωνία των Πρεσπών με τη Βόρεια Μακεδονία, η οποία έθεσε τέλος στη διαμάχη για το όνομα της ΠΓΔΜ και άνοιξε το δρόμο για την ένταξη της χώρας αυτής στο ΝΑΤΟ. Η ίδια κυβέρνηση συμφώνησε την επέκταση της στρατιωτικής παρουσίας των ΗΠΑ στην Ελλάδα, ανοίγοντας το δρόμο για στενότερη αμυντική συνεργασία με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Και οι δύο εξελίξεις συνέβαλαν στην αύξηση της στρατηγικής αξίας της Ελλάδας για την Ουάσινγκτον, καθώς η χώρα θεωρήθηκε σημαντικός δυνητικός εταίρος για την επίτευξη της σταθερότητας στα Βαλκάνια.

...η ευθυγράμμιση των συμφερόντων με τις Ηνωμένες έχει οδηγήσει σε μια στενότερη στρατηγική εταιρική σχέση. Κατά συνέπεια, οι σχέσεις Ελλάδας-ΗΠΑ έχουν μετατοπιστεί σε ένα νέο παράδειγμα αλληλεξάρτησης - ένα ενδεχόμενο που ο καθηγητής Κουλουμπής οραματίστηκε στο έργο του.

Δύο τροποποιήσεις της Συμφωνίας Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας (ΜΔΚΑ) υπό την κυβέρνηση του Κυριάκου Μητσοτάκη παρέτειναν την ισχύ της συμφωνίας επ' αόριστον, δίνοντας τη δυνατότητα, όπως είπε ο κ. Blinken, «στην Ελλάδα και τις ΗΠΑ να προωθήσουν την ασφάλεια και τη σταθερότητα στην Ανατολική Μεσόγειο και πέραν αυτής».⁵ Μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας επέδειξε με συνέπεια την απεριφραστη υποστήριξή της στην Ουκρανία με διπλωματικούς, ανθρωπιστικούς και στρατιωτικούς όρους. Το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης έχει επίσης αναδειχθεί σε βασικό στρατηγικό λιμένα για τη μεταφορά στρατιωτικού εξοπλισμού στην ανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ, ενισχύοντας τη γεωστρατηγική σημασία της Ελλάδας για τις Ηνωμένες Πολιτείες, το ΝΑΤΟ και την Ανατολική Ευρώπη.

Σε συνδυασμό με έναν πιο δυναμικό ρόλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η επιστροφή της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και η συμμετοχή της σε μια σειρά συνεργασιών στην Ανατολική Μεσόγειο και τον Περσικό Κόλπο προωθούν την περιφερειακή συνεργασία και την ενεργειακή ασφάλεια σε μια εποχή που η Ρωσία χρησιμοποιεί ως όπλο την ενεργειακή εξάρτηση της Ευρώπης, δημιουργώντας αστάθεια και αβεβαιότητα στην παγκόσμια αγορά ενέργειας. Στην πραγματικότητα, η Ελλάδα έχει αναδειχθεί ως μία από τις χώρες που διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην επίτευξη του στρατηγικού στόχου της Ευρώπης για ενεργειακή ασφάλεια, τόσο συμβάλλοντας στην έλευση νέων πηγών ενέργειας, όσο και συνδέοντας ορισμένα από τα λιγότερο διασυνδεδεμένα μέρη της Ευρώπης με αγωγούς και υποδομές που μειώνουν σημαντικά την εξάρτηση από τη Ρωσία.⁶

Σε αντίθεση με την εξάρτησή της από τις Ηνωμένες Πολιτείες κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, η Ελλάδα συμμετέχει τώρα ενεργά στη δυτική συμμαχία και στις προσπάθειές της για σταθεροποίηση της ευρύτερης περιοχής ως ζήτημα εθνικής ασφάλειας. Πράγματι, η ευθυγράμμιση των συμφερόντων με τις Ηνωμένες Πολιτείες για την προώθηση της ειρήνης και της ευημερίας στη γειτονιά της Ελλάδας έχει οδηγήσει σε μια στενότερη στρατηγική εταιρική σχέση. Κατά συνέπεια, οι σχέσεις Ελλάδας-ΗΠΑ έχουν μετατοπιστεί σε ένα νέο παράδειγμα αλληλεξάρτησης - ένα ενδεχόμενο που ο καθηγητής Κουλουμπής οραματίστηκε στο έργο του_όταν σημείωσε ότι στο μέλλον «οι ελληνοαμερικανικές σχέσεις θα πρέπει να διέπονται από πνεύμα εταιρικής σχέσης και όχι ιεραρχίας. Πρέπει να βασίζονται στην αρχή του κοινού συμφέροντος και όχι του

⁵ Humeyra Pamuk, Blinken says renewed US-Greece defense deal to advance stability in Eastern Mediterranean, Reuters, 14.10.2021, διαθέσιμο στον σύνδεσμο: <https://www.reuters.com/world/europe/greece-says-renewed-defence-deal-with-us-protect-sovereignty-both-2021-10-14/>

⁶ Κατερίνα Σώκου, Squaring the Energy Transition Circle in Southeast Europe and the Eastern Mediterranean, Atlantic Council, Μάιος 2022, διαθέσιμο στον σύνδεσμο: https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2022/05/Squaring_the_energy_transition_circle.pdf

μονόπλευρου συμφέροντος, να καλλιεργούνται μέσα σε ένα πνεύμα ελεύθερου λόγου και εθελοντικής συνεργασίας, χωρίς το φόβο ή το μύθο της τιμωρίας». ⁷

Κοινές αξίες, ευθυγραμμισμένα στρατηγικά συμφέροντα

Κατά την τελευταία δεκαετία, οι στενότερες διμερείς σχέσεις υποστηρίχθηκαν από διαδοχικές αμερικανικές και ελληνικές κυβερνήσεις, δημιουργώντας μια ευρεία πολιτική συναίνεση και στις δύο χώρες σχετικά με τη στρατηγική τους αξία, η οποία βασίζεται σε μια ιστορική σχέση. Αξιωματούχοι και των δύο χωρών υπογραμμίζουν τακτικά τις κοινές αξίες της δημοκρατίας και της ελευθερίας, ενώ από την έναρξη του πολέμου στην Ουκρανία είναι κοινή επίσης η εστίασή τους σε μια διεθνή τάξη βασισμένη σε κανόνες - ένας στόχος που καθοδηγεί τη διεθνή τους δράση, αν και σε διαφορετικό βαθμό και για διαφορετικούς σκοπούς. Ωστόσο, οι στενότεροι δεσμοί βασίζονται κυρίως σε μια ευθυγράμμιση συμφερόντων, καθώς Ελλάδα και οι Ηνωμένες Πολιτείες αναγιγνώσκουν με παραπλήσιο τρόπο τις παγκόσμιες προκλήσεις και τον τρόπο με τον οποίο αυτές επηρεάζουν τη γειτονιά της Ελλάδας, όπως διαφαίνεται από τη σύγκριση των στρατηγικών εθνικής ασφάλειας των δύο χωρών.

Παρότι οι στρατηγικές τους προτεραιότητες και το πεδίο εφαρμογής τους διαφέρουν λόγω της ιδιότητας των Ηνωμένων Πολιτειών ως υπερδύναμης, κοινός τόπος στις προσεγγίσεις των δύο χωρών αποτελεί η δέσμευσή τους στη διατλαντική συμμαχία και στις αξίες μέσω των οποίων προσεγγίζουν τις διεθνείς σχέσεις, τη διακηρυγμένη δέσμευση σε μια διεθνή τάξη βασισμένη σε κανόνες, και στην οικοδόμηση εταιρικών σχέσεων για την προώθηση της ειρήνης και της ευημερίας.

Υπό τον πρόεδρο Τζο Μπάιντεν, οι Ηνωμένες Πολιτείες βλέπουν τον κόσμο ως ευρισκόμενο σε ένα σημείο καμπής, σημειώνοντας ότι η μελλοντική τους κατεύθυνση θα καθοριστεί από το πώς θα ανταποκριθούν στη βασική στρατηγική πρόκληση της εποχής μας, την οποία η Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας της διακυβέρνησης Μπάιντεν ορίζει ως «τον ανταγωνισμό των μεγάλων δυνάμεων που βρίσκεται σε εξέλιξη και θα καθορίσει μια νέα εποχή» στις διεθνείς σχέσεις⁸, θεωρώντας ότι η Κίνα και η Ρωσία επιδιώκουν αμφότερες με τον δικό τους τρόπο να αναδιαμορφώσουν τη διεθνή τάξη, προκειμένου να δημιουργήσουν έναν κόσμο που θα ευνοεί τον «ιδιαίτερα εξοικειωμένο και καταπιεστικό τύπο απολυταρχίας» τους.

Η παρούσα αμερικανική κυβέρνηση σημειώνει ότι αυτός ο ανταγωνισμός αποτελεί πρόκληση για τη διεθνή ειρήνη και σταθερότητα, αλλά θεωρεί ότι μπορεί να αναδειχθεί νικήτρια εφόσον οι Ηνωμένες Πολιτείες συνεργαστούν με τους συμμάχους και τους εταίρους τους. Ο Λευκός Οίκος ξεχωρίζει τις δυνάμεις που συνδυάζουν την αυταρχική διακυβέρνηση με μια αναθεωρητική εξωτερική πολιτική -και ιδίως εκείνες που «διεξάγουν ή προετοιμάζονται για επιθετικούς πολέμους, υπονομεύουν ενεργά τις δημοκρατικές πολιτικές διαδικασίες άλλων χωρών, αξιοποιούν την τεχνολογία και τις αλυσίδες εφοδιασμού για καταναγκασμό και καταστολή και εξάγουν ένα ανελεύθερο μοντέλο διεθνούς τάξης». Πράγματι, με τον ίδιο τρόπο που ο πρόεδρος Μπάιντεν προσυπογράφει το αφήγημα «δημοκρατίες εναντίον απολυταρχιών», έτσι και η Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας είναι αρκετά ρεαλιστική ώστε να επιδιώκει να συνεργαστεί με οποιονδήποτε συμμαρτίζεται τις βασικές αρχές των διεθνών σχέσεων.

... στενότερες διμερείς σχέσεις υποστηρίχθηκαν από διαδοχικές αμερικανικές και ελληνικές κυβερνήσεις, δημιουργώντας μια ευρεία πολιτική συναίνεση και στις δύο χώρες σχετικά με τη στρατηγική τους αξία.

⁷ Θεόδωρος Κουλουμπής, *Ελληνοαμερικανικές σχέσεις: Κριτική Επισκόπηση*, 1980, σ. 97

⁸ Λευκός Οίκος, Εθνική Στρατηγική Ασφάλειας, Οκτώβριος 2022, διαθέσιμο στον σύνδεσμο: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>

Συνεπώς, παρά το προβληματικό ιστορικό των Ηνωμένων Πολιτειών όσον αφορά στην τήρηση του διεθνούς δικαίου, η Ελλάδα έχει την ευκαιρία να εκμεταλλευτεί την έμφαση που δίνει η κυβέρνηση Μπάιντεν στη διεθνή τάξη που βασίζεται σε κανόνες για να προωθήσει την επίλυση των ελληνοτουρκικών διαφορών με βάση το διεθνές δίκαιο. Είναι σημαντικό πως παρότι οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση του ΟΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας, έχουν αναγνωρίσει τα κυριαρχικά δικαιώματα και τη δικαιοδοσία της Ελλάδας σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο της θάλασσας, μεταξύ άλλων σε επιστολή που έστειλε ο Άντονι Μπλίνκεν στον Κυριάκο Μητσοτάκη το 2021.⁹

Σε μια εποχή που η κυβέρνηση των ΗΠΑ θέτει την ανάγκη συνεργασίας με τους συμμάχους της για την προώθηση της ειρήνης και της ευημερίας στο επίκεντρο της Εθνικής Στρατηγικής Ασφαλείας, η Ελλάδα είναι μια χώρα του NATO που μοιράζεται την ίδια εστίαση στη διεθνή συνεργασία με τους συμμάχους και άλλους εταίρους της στην περιοχή, αλλά και πέραν αυτής. Για την αποτροπή αναθεωρητικών πολιτικών, στοχεύει επίσης στην καλύτερη δυνατή αξιοποίηση όλων των συντελεστών εθνικής ισχύος, συμπεριλαμβανομένης της εξωτερικής εξισορρόπησης των απειλών μέσω της ΕΕ, του NATO και άλλων συνεργασιών, διμερών και μη.

Πράγματι, μεταξύ των στρατηγικών προτεραιοτήτων της ελληνικής εθνικής ασφάλειας, όπως αυτές έχουν καθοριστεί από τον Σύμβουλο Εθνικής Ασφάλειας, Θάνο Ντόκο, κορυφαία προτεραιότητα παραμένει η προστασία της εθνικής κυριαρχίας, της εδαφικής ακεραιότητας και των κυριαρχικών δικαιωμάτων.¹⁰ Ως προς αυτόν τον στόχο, η Ελλάδα είναι προσηλωμένη στο διεθνές δίκαιο και σε κάθε προσπάθεια υποστήριξης ενός διεθνούς συστήματος που βασίζεται στο διεθνές δίκαιο και στον σεβασμό της διεθνούς τάξης που βασίζεται σε κανόνες. Η Ελλάδα επικεντρώνεται επίσης στην ενίσχυση της αμυντικής και αποτρεπτικής της ισχύος. Η εταιρική της σχέση με τις Ηνωμένες Πολιτείες είναι πολύτιμη από την άποψη αυτή, καθώς η Ελλάδα στοχεύει επίσης στην ανάπτυξη και διατήρηση μιας ισχυρής αμυντικής, τεχνολογικής και βιομηχανικής βάσης και στην προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας σε νέες τεχνολογίες που αποσκοπούν στην ενίσχυση της αποτρεπτικής της ισχύος.

Στο πλαίσιο του ανταγωνισμού των μεγάλων δυνάμεων, η Ελλάδα είναι ένας αξιόπιστος σύμμαχος των ΗΠΑ: Έχει ταχθεί απερίφραστα στο πλευρό της Ουκρανίας ενάντια στον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας και έχει επιδιώξει να αποφύγει οποιαδήποτε στρατηγική οικονομική εξάρτηση από την Κίνα. Ωστόσο, η Ελλάδα αντιμετωπίζει επίσης την απειλή ενός αναθεωρητικού και ολοένα και πιο αυταρχικού συμμάχου στο NATO, της Τουρκίας, την οποία η αμερικανική κυβέρνηση επιδιώκει να προσεταιριστεί ως ζήτημα εθνικής ασφάλειας, «προκειμένου να ενισχύσει τους στρατηγικούς, πολιτικούς, οικονομικούς και θεσμικούς δεσμούς της με τη Δύση». Αμερικανοί διπλωμάτες σημειώνουν ότι η διατήρηση μιας Τουρκίας ευθυγραμμισμένης με τη Δύση μπορεί να βοηθήσει στη μείωση των εντάσεων στο Αιγαίο. Στη συνάντησή τους στο περιθώριο της Συνόδου Κορυφής του NATO στο Βίλνιους στις 12 Ιουλίου, ο Έλληνας πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης και ο Τούρκος πρόεδρος Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν συμφώνησαν να προωθήσουν μια θετική ατζέντα που θα μπορούσε να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη και να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για τον ουσιαστικό πολιτικό διάλογο που αποφάσισαν να επαναλάβουν.

⁹ George Gilson, Ο Μπλίνκεν υπογραμμίζει το σεβασμό της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας σε επιστολή του προς τον Μητσοτάκη, Τα Νέα, 15.10.2021, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://www.tanea.gr/2021/10/15/english-edition/blinke-underlines-us-respect-for-sovereignty-and-territorial-integrity-in-letter-to-mitsotakis/>

¹⁰ Θάνος Ντόκος, Εξωστρέφεια, αποτροπή και ανθεκτικότητα, Καθημερινή, 02.01.2023, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://www.kathimerini.gr/politics/foreign-policy/562208218/poio-prepei-na-einai-to-dogma-ethnikis-asfaleias/>

Στο πλαίσιο του ανταγωνισμού των μεγάλων δυνάμεων, η Ελλάδα είναι ένας αξιόπιστος σύμμαχος των ΗΠΑ: Έχει ταχθεί απερίφραστα στο πλευρό της Ουκρανίας ενάντια στον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας και έχει επιδιώξει να αποφύγει οποιαδήποτε στρατηγική οικονομική εξάρτηση από την Κίνα.

Ωστόσο, η επίλυση των διαφορών τους εξακολουθεί να απέχει πολύ. Ο Έλληνας πρωθυπουργός δήλωσε ότι είναι ανοιχτός σε έναν οδικό χάρτη που θα μπορούσε να οδηγήσει «στην επίλυση της μοναδικής διαφοράς που έχουμε με την Τουρκία, δηλαδή την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης».¹¹ Η Ελλάδα έχει ως κατευθυντήρια αρχή για οποιαδήποτε οριοθέτηση τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS), και αν οι διαπραγματεύσεις δεν καταλήξουν σε συμφωνία, είναι ανοιχτή στην προοπτική επίλυσης της διαφοράς ενώπιον διεθνούς δικαστηρίου.

Η κυβέρνηση Μπάιντεν θέλει να αποφύγει τη σύγκρουση μεταξύ δύο συμμάχων στο NATO και, ενώ αποφεύγει να πάρει θέση για τις λεπτομέρειες της διαφοράς, μοιράζεται με την Ελλάδα τη δέσμευση προς τον σεβασμό της κυριαρχίας, των κυριαρχικών δικαιωμάτων και του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένου του δικαίου της θάλασσας, καθώς και για ειρηνική επίλυση των θαλάσσιων διαφορών και άλλων διαφωνιών μέσω της διπλωματικής οδού.¹² Ωστόσο, ενώ οι Ηνωμένες Πολιτείες υποστηρίζουν τον διάλογο και τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, δεδομένων των διαφορών μεταξύ των δύο, ο πήχης των προσδοκιών είναι χαμηλός. Οι Αμερικανοί διπλωμάτες θα ήταν ικανοποιημένοι αν ο οδικός χάρτης κατάφερε να οδηγήσει σε μείωση των εντάσεων, και αν ο διάλογος οδηγήσει ποτέ σε συμβιβασμό, σίγουρα θα χαιρετίσουν και αυτό το αποτέλεσμα.

Η συνεπής ελληνική υποστήριξη της ένταξης των Δυτικών Βαλκανίων στην ΕΕ είναι συμβατή με τον στόχο των ΗΠΑ να βοηθήσουν τους εταίρους τους στην περιοχή να ενισχύσουν τους δημοκρατικούς θεσμούς.

Καθώς η Κύπρος εμβαθύνει τη δική της εταιρική σχέση ασφαλείας με τις Ηνωμένες Πολιτείες, ένας πολιτικός διάλογος μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας μπορεί επίσης να συμβάλει στη δημιουργία των προϋποθέσεων για την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων για το Κυπριακό. Ίσως είναι καιρός να επανεξεταστεί μια πρόταση του πρώην πρέσβη των ΗΠΑ στην Ελλάδα, Μόντιγκλ Στερνς, ο οποίος υποστήριξε ότι η επίλυση της ελληνοτουρκικής αντιπαράθεσης θα μπορούσε να ωφελήσει και το Κυπριακό.¹³

Πέρα από την υψηλή προτεραιότητα που κατέχει στην εξωτερική της πολιτική το Κυπριακό, η Ελλάδα δίνει μεγάλη αξία στη σταθερότητα και την ασφάλεια όλων των γεωπολιτικών περιοχών που την περιβάλλουν, όπως τα Βαλκάνια, η Μαύρη Θάλασσα και η Ανατολική Μεσόγειος. Για το σκοπό αυτό, στοχεύει να συνεχίσει να συνεργάζεται με τους συμμάχους και εταίρους της και να επιδιώκει μια ενεργητική, πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική στην περιοχή ως υψηλή προτεραιότητα. Η συνεπής ελληνική υποστήριξη της ένταξης των Δυτικών Βαλκανίων στην ΕΕ είναι συμβατή με τον στόχο των ΗΠΑ να βοηθήσουν τους εταίρους τους στην περιοχή να ενισχύσουν τους δημοκρατικούς θεσμούς, το κράτος δικαίου και την οικονομική τους ανάπτυξη.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες ενθάρρυναν επίσης την Ελλάδα να συμμετάσχει σε μια σειρά τριμερών και άλλων εταιρικών σχέσεων, εν μέρει ως εναλλακτικός εταίρος ασφαλείας έναντι της Τουρκίας, δεδομένης της έντασης στις σχέσεις της τελευταίας με τις Ηνωμένες Πολιτείες μετά το πραξικόπημα του 2016. Όπως ανέφερε ο τότε βοηθός υπουργός για θέματα Ευρώπης και Ευρασίας, Γουές Μίτσελ, σε κατάθεσή του στο Κογκρέσο τον Ιούλιο του 2018, «οικοδομούμε μια μακροπρόθεσμη στρατηγική για την ενίσχυση της παρουσίας των ΗΠΑ στην Ανατολική Μεσόγειο. Προωθούμε τον ρόλο της Ελλάδας ως άγκυρας σταθερότητας στη Μεσόγειο και τα Δυτικά Βαλκάνια και εργαζόμαστε για να

¹¹ Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων, Κ. Μητσotάκης: Μπορούμε να συμφωνήσουμε σε έναν οδικό χάρτη για την επίλυση της μίας και μοναδικής διαφοράς με την Τουρκία, 10.7.2023, διαθέσιμο στον σύνδεσμο <https://www.amna.gr/mobile/articleen/745100/Mitsotakis-We-can-agree-on-a-road-map-to-resolve-the-one-and-sole-difference-with-Turkiye>

¹² Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, Κοινή δήλωση για τον στρατηγικό διάλογο ΗΠΑ-Ελλάδας, 21.02.2023, διαθέσιμο στον σύνδεσμο: <https://www.state.gov/joint-statement-on-the-u-s-greece-strategic-dialogue/>

¹³ Monteaegle Stearns, Entangled Allies: Council on Foreign Relations, 1992

ενισχύσουμε συστηματικά την ασφάλεια και την ενεργειακή συνεργασία με την Κύπρο».¹⁴ Με την αξιοσημείωτη εξαίρεση της απόσυρσης της υποστήριξής της από τον αγωγό East Med σε ένα non paper, η κυβέρνηση Μπάιντεν συνέχισε αυτή την πολιτική. Οι Ηνωμένες Πολιτείες συμμετέχουν επίσης στις ομάδες εργασίας του σχήματος εταιρικής σχέσης 3+1 μεταξύ της Κύπρου, της Ελλάδας και του Ισραήλ, συμπεριλαμβανομένων των κοινοβουλευτικών ανταλλαγών τους, ωστόσο οι Έλληνες διπλωμάτες θα ήθελαν να τις δουν να αναλαμβάνουν πιο ενεργό ρόλο.

... ως προς τις αρχές και τις κατευθύνσεις τους, οι αμερικανικές πολιτικές ευθυγραμμίζονται με μια βασική ελληνική προτεραιότητα εθνικής ασφάλειας, προώθηση της Ελλάδας ως φορέα ασφάλειας και προπύργιο σταθερότητας στην περιοχή.

Σε κάθε περίπτωση, η Ελλάδα έχει καταστεί βασικός περιφερειακός εταίρος στις προσπάθειες των ΗΠΑ να εφαρμόσουν ένα νέο πλαίσιο πολιτικής στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, το οποίο βασίζεται στην οικοδόμηση εταιρικών σχέσεων και συμμαχιών για την ενίσχυση της αποτροπής και την παροχή βοήθειας στους περιφερειακούς εταίρους της για την επίτευξη μεγαλύτερης σταθερότητας. Όπως σημείωσε ένας Έλληνας διπλωμάτης, αυτό που προσφέρει η Ελλάδα, πέρα από τη στρατηγική σταθερότητα στην περιοχή της, είναι πρόσβαση στον αραβικό κόσμο και στρατηγικό βάθος στο Ισραήλ. Ο στρατηγικός χαρακτήρας της εταιρικής τους σχέσης σημαίνει επίσης ότι για τις Ηνωμένες Πολιτείες οι σχέσεις με την Ελλάδα γίνονται όλο και πιο ανεξάρτητες από τις σχέσεις ΗΠΑ-Τουρκίας, μια εξέλιξη που χαιρετίζουν και οι επικεφαλής της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής.

Το νέο πλαίσιο αμερικανικής πολιτικής για τη Μέση Ανατολή βασίζεται σε πέντε αρχές, τις οποίες η Ελλάδα επιθυμεί επίσης να προωθήσει στην περιφέρειά της: 1. Να υποστηρίξει και να ενισχύσει τις εταιρικές σχέσεις με χώρες που συμφωνούν με τη διατήρηση μιας διεθνούς τάξης που βασίζεται σε κανόνες. 2. Να μην επιτρέψει σε ξένες ή περιφερειακές δυνάμεις να θέσουν σε κίνδυνο την ελευθερία της ναυσιπλοΐας μέσω των υδάτινων οδών της Μέσης Ανατολής, ούτε να ανεχτεί προσπάθειες από οποιαδήποτε χώρα να κυριαρχήσει έναντι μιας άλλης - ή στην περιοχή - μέσω συγκέντρωσης στρατιωτικών εξοπλισμών, εισβολών ή απειλών. 3. Να εργάζεται για την αποτροπή των απειλών κατά της περιφερειακής σταθερότητας, ενώ παράλληλα να χρησιμοποιεί τη διπλωματία όπου είναι δυνατόν για τη μείωση των εντάσεων, την αποκλιμάκωση και τον τερματισμό των συγκρούσεων. 4. Να προωθεί την περιφερειακή ολοκλήρωση με την οικοδόμηση πολιτικών, οικονομικών και διασυνδέσεων ασφάλειας μεταξύ των εταίρων των ΗΠΑ, μέσω ολοκληρωμένων δομών αεροπορικής και θαλάσσιας άμυνας. 5. Να προωθεί τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις αξίες που κατοχυρώνονται στον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Ως εκ τούτου, ως προς τις αρχές και τις κατευθύνσεις τους, οι αμερικανικές πολιτικές ευθυγραμμίζονται με μια βασική ελληνική προτεραιότητα εθνικής ασφάλειας, καθώς η Ελλάδα ανακτά τον βηματισμό της μετά την οικονομική κρίση: την προώθηση της Ελλάδας ως φορέα ασφάλειας και προπύργιο σταθερότητας στην περιοχή, μεταξύ άλλων μέσω της συμμετοχής σε διεθνείς αποστολές του ΟΗΕ, της ΕΕ και του ΝΑΤΟ για την ενίσχυση της διεθνούς εμπειρίας των ενόπλων δυνάμεών της.

Ταυτόχρονα, η Ελλάδα επιδιώκει να εξελιχθεί σε διεθνή κόμβο ενέργειας και μεταφοράς αγαθών και υπηρεσιών. Η Ελλάδα έχει ήδη ολοκληρώσει έργα που ενισχύουν την περιφερειακή ενεργειακή ασφάλεια στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, όπως ο διασυνδετήριος αγωγός Ελλάδας-Βουλγαρίας, και σχεδιάζει ήδη τον διασυνδετήριο αγωγό Βόρειας Μακεδονίας-Ελλάδας, ενώ παράλληλα εργάζεται για να διασφαλίσει ότι η πλωτή μονάδα αποθήκευσης και επαναεριοποίησης φυσικού αερίου (FSRU) στην

¹⁴ Ακρόαση ενώπιον της υποεπιτροπής για την Ευρώπη και την περιφερειακή συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας της Επιτροπής Εξωτερικών Σχέσεων της Γερουσίας των Ηνωμένων Πολιτειών, 26.01.2018, διαθέσιμο στον σύνδεσμο: <https://www.foreign.senate.gov/imo/media/doc/06%2026%2018%20US%20Policy%20in%20Europe.pdf>

... ως ναυτικές χώρες, η Ελλάδα και οι Ηνωμένες Πολιτείες υποστηρίζουν αμφότερες την ελευθερία της ναυσιπλοΐας. Πρόκειται για μια βασική ευθυγράμμιση συμφερόντων που απορρέει από τη γεωγραφία της Ελλάδας, καθώς και από τη σημαντική θαλάσσια ισχύ της.

Αλεξανδρούπολη θα είναι λειτουργική μέχρι το τέλος του έτους. Μαζί με μια δεύτερη μονάδα FSRU που βρίσκεται υπό ανάπτυξη, θα φέρουν νέες προμήθειες ενέργειας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένου του φυσικού αερίου της Ανατολικής Μεσογείου και του υδροποιημένου φυσικού αερίου από τις ΗΠΑ. Τα έργα αυτά έχουν μετατρέψει την Αλεξανδρούπολη σε κρίσιμο κόμβο για την ενεργειακή ασφάλεια σε μια περιοχή που δυνητικά εκτείνεται μέχρι την Ουκρανία, βελτιώνοντας την ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης.

Καθώς η Ελλάδα προσπαθεί να απαλλαγεί από τα κατάλοιπα της κρίσης χρέους της, οι Ηνωμένες Πολιτείες αποτελούν βασικό στόχο για την τόνωση του εμπορίου και των επενδύσεων που θα θέσουν την ελληνική οικονομία σε βιώσιμη τροχιά. Στη δεύτερη θητεία του, ο Κυριάκος Μητσοτάκης επικεντρώνεται στην ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας αξιολόγησης από την Ελλάδα και στην προώθηση μεταρρυθμίσεων που θα προσελκύσουν περισσότερες άμεσες ξένες επενδύσεις και θα βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας. Για τις Ηνωμένες Πολιτείες, η συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση τής δίνει ρόλο στις διατλαντικές προσπάθειες για ενίσχυση του εμπορίου, των επενδύσεων και της τεχνολογικής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της προτεραιότητας των ΗΠΑ για την προστασία των κρίσιμων υποδομών και των αλυσίδων εφοδιασμού τους. Σύμφωνα με τη Στρατηγική Εθνικής Ασφάλειας των ΗΠΑ, η συνεργασία αυτή «προωθεί μια ανοικτή και χωρίς αποκλεισμούς παγκόσμια οικονομία, θέτοντας υψηλά πρότυπα για το εμπόριο, διασφαλίζοντας τον θεμιτό ανταγωνισμό, υποστηρίζοντας τα εργασιακά δικαιώματα, προωθώντας την απαλλαγή από τις εκπομπές άνθρακα, καταπολεμώντας τη διαφθορά και προστατεύοντας τις καινοτομίες μας από χρήσεις που αντιβαίνουν στα συμφέροντα και τις αξίες μας».

Τέλος, ως ναυτικές χώρες, η Ελλάδα και οι Ηνωμένες Πολιτείες υποστηρίζουν αμφότερες την ελευθερία της ναυσιπλοΐας. Πρόκειται για μια βασική ευθυγράμμιση συμφερόντων που απορρέει από τη γεωγραφία της Ελλάδας, καθώς και από τη σημαντική θαλάσσια ισχύ της. Το μέγεθος του ελληνόκτητου εμπορικού στόλου καθιστά την Ελλάδα παγκόσμιο παίκτη στην εξέλιξη της ναυτιλιακής βιομηχανίας όσον αφορά στην ασφάλεια και την απαλλαγή από τις εκπομπές διοξειδίου άνθρακα. Θα μπορούσε επίσης να προωθήσει την προσπάθεια για μείωση των κινδύνων για τις δυτικές οικονομίες και των εφοδιαστικών τους αλυσίδων, παρέχοντας μια σημαντική αξιόπιστη εναλλακτική λύση στο αυξανόμενο μερίδιο της Κίνας στον παγκόσμιο όγκο μεταφορών.

Δημιουργία θεσμών και εργαλείων πολιτικής για την αξιοποίηση των στενότερων δεσμών

Έχοντας φθάσει στο αποκορύφωμα των διμερών τους σχέσεων, το επόμενο βήμα για την Ελλάδα και τις Ηνωμένες Πολιτείες είναι να αξιοποιήσουν την πρόοδο που σημειώθηκε για να αποκομίσουν μακροπρόθεσμα οφέλη και να αξιοποιήσουν τους διμερείς δεσμούς προς όφελος της ευρύτερης περιοχής. Η οικοδόμηση κοινών θεσμών, εταιρικών σχέσεων και εργαλείων πολιτικής θα είναι το κλειδί για τη διατήρηση της δυναμικής και την εμπάθυνση της σχέσης μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ελλάδας σε στρατηγικούς τομείς όπως οι περιφερειακές πρωτοβουλίες, η άμυνα και η συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας, ενώ παράλληλα θα επεκτείνουν τους επιχειρηματικούς δεσμούς, τη μεταφορά τεχνολογίας, την ενεργειακή συνεργασία και τις εκπαιδευτικές ανταλλαγές. Σε όλες αυτές τις προτεραιότητες, Αμερικανοί και Έλληνες εμπειρογνώμονες συμφωνούν ότι δεν υπάρχει όριο στο τι μπορεί να επιτύχει η στενότερη συνεργασία.

Αρχικά, οι δύο χώρες θα πρέπει να συνεχίσουν τον στρατηγικό τους διάλογο. Ο Στρατηγικός Διάλογος Ελλάδας-ΗΠΑ είναι μια κοινή δέσμευση στο υψηλότερο διπλωματικό επίπεδο που αναδεικνύει τη στρατηγική αξία της σχέσης και παρέχει το πλαίσιο για βαθύτερη διμερή συνεργασία. Πέρα από την ανάδειξη των κοινών στρατηγικών τους συμφερόντων, ο Στρατηγικός Διάλογος έχει επίσης συμβάλει στην επέκταση της διμερούς ατζέντας και έχει συμβάλει στη διατήρηση άριστων σχέσεων εργασίας ακόμη και σε περιόδους που οι αλληλεπιδράσεις των ΗΠΑ με τους διατλαντικούς εταίρους τους ήταν δύσκολες.

Η ετήσια συνάντηση, που πραγματοποιείται ήδη για τέταρτη χρονιά (εκτός από το 2020, όταν η πανδημία ανέτρεψε τα σχέδια), παρέχει την ευκαιρία ανταλλαγών και εργασίας για σύγκλιση απόψεων σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος στην ευρύτερη περιοχή. Οι συναντήσεις χρησιμεύουν επίσης ως άσκηση διμερούς συνεργασίας, προσδιορίζοντας τομείς προτεραιότητας και προωθώντας κοινές πρωτοβουλίες και πολιτικές. Καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, από ζητήματα στρατηγικής σημασίας, όπως η ασφάλεια, η άμυνα και η ενέργεια, μέχρι οικονομικής και κοινωνικής αξίας, όπως το εμπόριο και οι επενδύσεις, η μεταφορά τεχνολογίας, οι ακαδημαϊκές ανταλλαγές και η συνεργασία, καθώς και η υποστήριξη πολιτιστικών πρωτοβουλιών και δεσμών μεταξύ των λαών, συμπεριλαμβανομένου του πολύτιμου δεσμού με την ελληνική διασπορά στην Αμερική. Τέλος, ο Στρατηγικός Διάλογος καθορίζει κοινές προτεραιότητες σε παγκόσμιο και περιφερειακό επίπεδο, από την κλιματική αλλαγή και την αντιμετώπιση καταστροφών, μέχρι τις περιφερειακές συνεργασίες στην Ανατολική Μεσόγειο και την οικονομική ολοκλήρωση της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Ο Στρατηγικός Διάλογος Ελλάδας-ΗΠΑ είναι μια κοινή δέσμευση στο υψηλότερο διπλωματικό επίπεδο που παρέχει το πλαίσιο για βαθύτερη διμερή συνεργασία.

Κορυφαίο θέμα της ατζέντας είναι η αμυντική συνεργασία, όπου οι δύο χώρες μοιράζονται τη «σταθερή αποφασιστικότητά τους για αμοιβαία υποστήριξη της περιφερειακής ασφάλειας με τη διαφύλαξη των αρχών της κυριαρχίας, της ανεξαρτησίας και της εδαφικής ακεραιότητας», μια δήλωση με ιδιαίτερη βαρύτητα, καθώς αντανακλά το αμερικανικό ενδιαφέρον για την αποφυγή συγκρούσεων στο Αιγαίο και στην Κύπρο. Τα τελευταία χρόνια, η Ελλάδα έχει αυξήσει σημαντικά τη διαστρατιωτική συνεργασία της με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Όπως σημειώνεται, η τροποποιημένη MDCA παρέχει μακροπρόθεσμο επιχειρησιακό ορίζοντα στις αμερικανικές βάσεις, αυξάνοντας τη στρατηγική αξία της Ελλάδας με την επέκταση των δικαιωμάτων εγκατάστασης βάσεων για τις αμερικανικές δυνάμεις στην Ελλάδα στη Λάρισα, στο Στεφανοβίκειο στην Κεντρική Ελλάδα και αλλού. Βορειότερα, το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης έχει μετατραπεί σε ζωτικό κόμβο εφοδιασμού, παρέχοντας μια νέα και κρίσιμη γραμμή υλικοτεχνικής υποστήριξης στην ανατολική πτέρυγα του NATO και στην Ουκρανία, και αναδεικνύοντας τη στρατηγική αξία ελληνικών νησιών όπως η Λήμνος και η Σκύρος.

Σύμφωνα με την κοινή δήλωση που εκδόθηκε μετά τον τέταρτο Στρατηγικό Διάλογο, η MDCA «αντανακλά μια μακροπρόθεσμη, βαθύτερη και διευρυνόμενη στρατηγική εταιρική σχέση σε μια κρίσιμη στιγμή για την Ευρώπη».¹⁵ Αυξάνει επίσης τις ευκαιρίες για κοινή εκπαίδευση και στρατιωτικές ασκήσεις στην περιοχή, ενώ παράλληλα διευρύνει τη διαλειτουργικότητα στο πλαίσιο του NATO. Οι δύο χώρες θα επωφεληθούν από την επέκταση της διαστρατιωτικής συνεργασίας πέραν των τακτικών συναντήσεων σε ανώτερο επίπεδο, ώστε να συμπεριλάβει όλα τα επίπεδα διοίκησης, ενώ η αύξηση της στρατιωτικής χρηματοδότησης προς την Ελλάδα στο Κογκρέσο θα διευρύνει τις ευκαιρίες για διεθνή στρατιωτική εκπαίδευση και κατάρτιση στις Ηνωμένες Πολιτείες. Τέλος, η συνεχιζόμενη αναβάθμιση των μαχητικών αεροσκαφών F-16 της Ελλάδας και η προβλεπόμενη αγορά των F-35 θα αυξήσει περαιτέρω τις αμυντικές της δυνατότητες,

¹⁵ Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, Κοινή δήλωση για τον στρατηγικό διάλογο ΗΠΑ-Ελλάδας, 21.02.2023, διαθέσιμο στον σύνδεσμο: <https://www.state.gov/joint-statement-on-the-u-s-greece-strategic-dialogue/>

καθώς και την προοπτική άλλων πωλήσεων αμερικανικών όπλων που παρουσιάζουν ευκαιρίες για συμπαραγωγή.

Όσον αφορά στη συνεργασία στον τομέα της ασφάλειας και την ανταλλαγή πληροφοριών, η Ελλάδα έχει κάνει βήματα προόδου από το 2016, όταν έγινε η πρώτη ευρωπαϊκή χώρα που χρησιμοποίησε την αμερικανική πλατφόρμα ασφαλείας σε πραγματικό χρόνο στα σύνορά της για την ανταλλαγή βιομετρικών και βιογραφικών δεδομένων, επεκτείνοντας την εμβέλεια της συμφωνίας για την πρόληψη και την καταπολέμηση του σοβαρού εγκλήματος με το Υπουργείο Εσωτερικής Ασφάλειας των ΗΠΑ, ανταποκρινόμενη στις προκλήσεις ασφαλείας που θέτει η μεταναστευτική κρίση.

... το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης έχει μετατραπεί σε ζωτικό κόμβο εφοδιασμού, παρέχοντας μια νέα και κρίσιμη γραμμή υλικοτεχνικής υποστήριξης στην ανατολική πτέρυγα του NATO και στην Ουκρανία.

Ο στρατηγικός διάλογος εντοπίζει νέες ευκαιρίες συνεργασίας μεταξύ της Ελληνικής Αστυνομίας και του FBI, υπηρεσίες οι οποίες ήδη συνεργάζονται στενά για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του λαθρεμπορίου, στην κοινή εκπαίδευση των αρχών επιβολής του νόμου για την καταπολέμηση του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο, των σύνθετων οικονομικών εγκλημάτων και του οργανωμένου εγκλήματος. Οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν επίσης δεσμευτεί να υποστηρίξουν τη μακροπρόθεσμη εφαρμογή ενός κοινού προγράμματος ασφαλείας στο Διεθνές Αερολιμένα Αθηνών για την ενίσχυση της ασφάλειας των αερομεταφορών και των στόχων καταπολέμησης της τρομοκρατίας. Δεδομένης της στρατηγικής της θέσης και του επιπέδου διμερούς ανταλλαγής πληροφοριών που προσεγγίζει εκείνο των Five Eyes, η Ελλάδα θα αποτελούσε ιδανική δυνητική βάση για το κέντρο πληροφοριών του NATO.

Όσον αφορά στους οικονομικούς δεσμούς, η Ελλάδα έχει επανέλθει σταθερά στο ραντάρ των Αμερικανών επενδυτών, αλλά θα πρέπει να γίνουν περισσότερα για την αύξηση του διμερούς εμπορίου και των επενδύσεων. Οι μελλοντικές αμερικανικές επενδύσεις θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν βασικά έργα υποδομής που είναι επιλέξιμα για χρηματοδοτική στήριξη από τον φορέα Χρηματοδότησης Διεθνούς Ανάπτυξης των ΗΠΑ (DFC) λόγω του στρατηγικού τους χαρακτήρα, ιδίως στον τομέα της ενέργειας. Υπάρχουν επίσης υψηλές προσδοκίες από τη νέα επιστημονική και τεχνολογική συμφωνία ΗΠΑ-Ελλάδας, καθώς και από τη δέσμευση που αναλήφθηκε στον τελευταίο Στρατηγικό Διάλογο για την επέκταση της διμερούς συνεργασίας ώστε να διευκολυνθεί η εξαγωγή ελληνικών γεωργικών προϊόντων διατροφής στις Ηνωμένες Πολιτείες. Αναφορικά με τον τουρισμό, το Μνημόνιο Συνεργασίας του 2022 μεταξύ των δύο χωρών έχει δημιουργήσει ευκαιρίες, πέρα από τις επενδύσεις, στην προώθηση του τουρισμού, την εκπαίδευση και την ενημέρωση.

Ωστόσο, οι δύο χώρες θα ήταν σκόπιμο να ενθαρρύνουν της επιχειρηματικές οργανώσεις και τις βιομηχανικές ενώσεις ώστε να επικεντρωθούν σε προτάσεις και πρωτοβουλίες που να διευκολύνουν το διμερές εμπόριο και τις επενδύσεις, την ανταλλαγή τεχνολογίας και την κοινή έρευνα σε συνεργασία με αμερικανικά και ελληνικά ερευνητικά κέντρα, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο του Συμβουλίου Εμπορίου και Τεχνολογίας ΗΠΑ-ΕΕ. Πρέπει επίσης να επικεντρωθούν στη συμμετοχή αμερικανικών και ελληνικών επιχειρήσεων σε προσπάθειες προώθησης πολιτικών που βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα και τη συμπερίληψη, υποστηρίζοντας πρωτοβουλίες που συμβάλλουν στην κατάργηση των συστημικών εμποδίων στην οικονομική συμμετοχή των γυναικών.

Στον τομέα της ενέργειας, η δημιουργία του Ενεργειακού Κέντρου ΗΠΑ-Ανατολικής Μεσογείου στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπως προβλέπεται στο νόμο για την ενεργειακή σύμπραξη και την ασφάλεια στην Ανατολική Μεσόγειο, θα στηρίξει περαιτέρω τον ρόλο της Ελλάδας ως ενεργειακού κόμβου που στοχεύει επίσης στην ανάπτυξη των δικών της εθνικών ενεργειακών πόρων, με έμφαση στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Ένα τέτοιο κέντρο θα βοηθούσε στην υλοποίηση της ευκαιρίας που βλέπει η αμερικανική

κυβέρνηση για την Ανατολική Μεσόγειο για αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας της περιοχής, ώστε να ανταποκριθεί στην ανάγκη για διαφοροποίηση των ενεργειακών διαδρομών και πηγών και για «ταχύτερη ενεργειακή μετάβαση για λόγους κλιματικούς, οικονομικούς και ενεργειακής ασφάλειας».¹⁶

Στο πλαίσιο του Στρατηγικού Διαλόγου, η ενέργεια κατέχει εξέχουσα θέση στην ατζέντα, καθώς η Ελλάδα και οι Ηνωμένες Πολιτείες συμφωνούν για την επείγουσα ανάγκη συνέχισης της συνεργασίας τους στον τομέα της ενεργειακής ασφάλειας και της αξιοποίησης των ενεργειακών πηγών μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Μια τέτοια προοπτική θα συνεπαγόταν την υποστήριξη του αμερικανικού αναπτυξιακού προγράμματος (USAID) για την περαιτέρω ενοποίηση των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας της Ελλάδας και των γειτόνων της. Η αναβάθμιση και η διασύνδεση των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας της περιοχής αποτελούν προϋπόθεση για την ενεργειακή ολοκλήρωση και την αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της ενεργειακής μετάβασης. Η ενεργειακή ολοκλήρωση στη Νοτιοανατολική Ευρώπη θα δικαιολογούσε επίσης την κατασκευή των διαφόρων προτεινόμενων ηλεκτρικών διασυνδέσεων που θα συνέδεαν την Ευρώπη με την Αφρική και την Ασία για μεταφορά καθαρότερης ενέργειας στην Ελλάδα, από όπου θα μπορούσε να εξαχθεί στην υπόλοιπη Ευρώπη.

Στον τομέα της εκπαίδευσης, η Ελλάδα είναι ήδη ο ένατος πιο δημοφιλής προορισμός για αμερικανικά προγράμματα σπουδών στο εξωτερικό και ο αριθμός των Αμερικανών φοιτητών θα μπορούσε να αυξηθεί εκθετικά αν αυξανόταν και η προσφορά, κάτι που θα συνεπαγόταν και την ανάπτυξη των απαραίτητων υποδομών. Η προσπάθεια διεθνοποίησης των ελληνικών δημόσιων πανεπιστημίων βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη, με την προοπτική να δοθεί συνέχεια στην προσπάθεια αποστολής 30 εκπροσώπων αμερικανικών πανεπιστημίων, η οποία διερεύνησε την εκπαιδευτική συνεργασία με τους Έλληνες ομολόγους τους το 2022. Στο μέλλον, η Ελλάδα θα πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο να επιτρέψει σε επενδυτές και ιδιωτικούς επιχειρηματικούς εταίρους να χρηματοδοτούν ακαδημαϊκά ινστιτούτα και κέντρα αριστείας, καθώς αυτό μπορεί επίσης να προσελκύσει σημαντικό ενδιαφέρον από τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Επιπλέον, ενδεχόμενη διμερής συμφωνία με τις Ηνωμένες Πολιτείες για την εκπαίδευση θα άνοιγε τον δρόμο για την αναγνώριση αμερικανικών πανεπιστημίων που λειτουργούν στην Ελλάδα και το αντίστροφο, ενώ η τροποποίηση του ελληνικού συντάγματος ώστε να επιτραπούν ιδιωτικά πανεπιστήμια θα ενίσχυε τον ανταγωνισμό και θα προσέλκυε περισσότερους Αμερικανούς φοιτητές στην Ελλάδα, συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη διεθνών εκπαιδευτικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων μεταξύ των δύο χωρών. Η αύξηση της χρηματοδότησης για προγράμματα σπουδών στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπως αυτά του Ιδρύματος Fulbright, θα παρείχε επίσης περισσότερες ευκαιρίες στους Έλληνες φοιτητές να γνωρίσουν το ακαδημαϊκό σύστημα των ΗΠΑ και να επιστρέψουν στην Ελλάδα για να χρησιμοποιήσουν την εκπαίδευσή τους προς όφελος της ελληνικής κοινωνίας, καθώς και να αξιοποιήσουν υφιστάμενες ανταλλαγές στους τομείς STEM, όπως μέσω των προγραμμάτων TechGirls και BridgeUSA. Πέρα από τις ακαδημαϊκές ανταλλαγές, η διμερής συνεργασία θα μπορούσε επίσης να πολλαπλασιάσει τις ευκαιρίες και τη χρηματοδότηση για κοινά ακαδημαϊκά έργα που επικεντρώνονται μεταξύ άλλων στη μεταφορά τεχνολογίας και γνώσης, καθώς και στην αύξηση του βαθμού συμπερίληψης στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Έχοντας ως βάση τους ισχυρούς δεσμούς μεταξύ των λαών των δύο χωρών, υπάρχει αυξημένο ενδιαφέρον για δημόσιες εκδηλώσεις, εκθέσεις και συνέδρια που προάγουν τους διμερείς δεσμούς και διευκολύνουν τις ανταλλαγές. Η διάθεση κονδυλίων για τον

¹⁶ Σχόλια του βοηθού υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ Τζέφρι Πάιατ στη Επιχειρηματική Σύνοδο Κορυφής της Ανατολικής Μεσογείου, 10.07.2023, διαθέσιμο στον σύνδεσμο: <https://www.state.gov/eastern-mediterranean-business-summit/>

σκοπό αυτό και η διοχέτευση ιδιωτικών και δημόσιων πόρων για την υποστήριξη τέτοιων προγραμμάτων θα μπορούσε επίσης να περιλαμβάνει δεξαμενές σκέψης και άλλα ιδρύματα που εργάζονται σε κοινά έργα. Τέτοιου είδους επενδύσεις θα απέδιδαν οφέλη μακροπρόθεσμα. Άλλωστε, η απόφαση να φιλοξενηθούν οι Ηνωμένες Πολιτείες ως τιμώμενη χώρα στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης 2019 έδωσε νέα ώθηση στους επιχειρηματικούς δεσμούς και οδήγησε στην ανάπτυξη που βιώνουν σήμερα οι δύο χώρες στο διμερές εμπόριο και τις επενδύσεις.

Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας αφορά στον ρόλο της ελληνικής διασποράς στις Ηνωμένες Πολιτείες ως γέφυρας που συνδέει τις δύο χώρες, η οποία θα πρέπει να ενθαρρυνθεί περαιτέρω με στόχο την ανανέωση των δεσμών της με την Ελλάδα και την καλλιέργεια νέων.

Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας αφορά στον ρόλο της ελληνικής διασποράς στις Ηνωμένες Πολιτείες ως γέφυρας που συνδέει τις δύο χώρες, η οποία θα πρέπει να ενθαρρυνθεί περαιτέρω με στόχο την ανανέωση των δεσμών της με την Ελλάδα και την καλλιέργεια νέων. Γενιές Ελλήνων της διασποράς έχουν υποστηρίξει την Ελλάδα, ακόμη και πριν από την ανεξαρτησία της. Κατά την τελευταία δεκαετία, η συνεισφορά τους προς τη χώρα καταγωγής τους εκφράστηκε μέσω της συνεργασίας τους με φιλανθρωπικά ιδρύματα, δίκτυα που υποστηρίζουν ελληνικές νεοφυείς επιχειρήσεις, ινστιτούτα και δεξαμενές σκέψης. Καθώς η Ελλάδα ευελπιστεί να χρησιμοποιήσει τα ανταγωνιστικά της πλεονεκτήματα στον πολιτισμό, τη ναυτιλία, τον τουρισμό και το ανθρώπινο δυναμικό προς αντιμετώπιση της δημογραφικής πρόκλησης που αντιμετωπίζει και στην προσπάθεια αντιστροφής του φαινομένου της διαρροής εγκεφάλων, η νεότερη γενιά της διασποράς θα μπορούσε να αποτελέσει κατεξοχήν κοινό-στόχο στις προσπάθειες της χώρας να προσελκύσει φοιτητές, επενδυτές και ψηφιακούς νομάδες. Η ελληνική κυβέρνηση θα πρέπει να διευκολύνει τη διαδικασία μετεγκατάστασης στην Ελλάδα για τα μέλη της διασποράς μέσω της δημιουργίας μιας ψηφιακής υπηρεσίας one-stop-shop για όλες τις αλληλεπιδράσεις τους με το ελληνικό κράτος.

Μια παγκόσμια πρόκληση, την οποία η Ελλάδα θεωρεί επίσης ως ζήτημα εθνικής ασφάλειας είναι η κλιματική αλλαγή, την οποία, όπως και η κυβέρνηση Μπάιντεν, προσπαθεί να λαμβάνει υπόψη στον στρατηγικό σχεδιασμό της για όλες τις πτυχές της κυβερνητικής δράσης. Αυτό περιλαμβάνει και την εξωτερική της πολιτική, καθώς η κλιματική κρίση αποτελεί συστημική απειλή για την περιοχή με άμεσες οικονομικές, δημογραφικές και επιπτώσεις ασφάλειας για τη χώρα. Κατά συνέπεια, η Ελλάδα πρέπει να συνεργαστεί με τους εταίρους της για ένα σχέδιο δράσης για το κλίμα στη Μεσόγειο με συγκεκριμένες πολιτικές που θα συμβάλουν στον μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.¹⁷ Οι δυνητικοί πόροι πέρα από την ΕΕ περιλαμβάνουν την ανάπτυξη ικανοτήτων αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής που σχετίζονται με την ασφάλεια στο NATO, ανάπτυξη εμπορίου και επενδύσεων για την ενίσχυση των κοινωνιών της Μεσογείου που είναι πιο ευάλωτες και την υποστήριξη από τις Ηνωμένες Πολιτείες για την ενίσχυση των δυνατοτήτων ανταπόκρισης στην κλιματική κρίση. Αντιμέτωπη με καταστροφικές πυρκαγιές και την ανάγκη αναβάθμισης της ετοιμότητάς της έναντι των φυσικών καταστροφών, η Ελλάδα επιδιώκει να επεκτείνει την τεχνική συνεργασία της με τις ΗΠΑ ώστε να συμπεριλάβει κοινή εκπαίδευση, προμήθεια εξοπλισμού έκτακτης ανάγκης και εκσυγχρονισμό των πρωτοκόλλων πολιτικής προστασίας. Θέλει επίσης να επικαιροποιήσει το Πρωτόκολλο Πρόθεσης Συνεργασίας για την Πρόληψη και την Αντιμετώπιση Φυσικών και Τεχνολογικών Καταστροφών και να ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ των ελληνικών αρχών και αμερικανικών φορέων, όπως με την Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Διαχείρισης Εκτάκτων Αναγκών (FEMA).

Τέλος, ως θαλάσσια δύναμη, η Ελλάδα υποστηρίζει την ελευθερία της ναυσιπλοΐας, την ασφάλεια των θαλάσσιων μεταφορών και την απαλλαγή της ναυτιλίας από τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Οι Ηνωμένες Πολιτείες εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για τη συμμετοχή της Ελλάδας στην πρόκληση της πράσινης ναυτιλίας στη Διάσκεψη των

¹⁷ Κατερίνα Σώκου, The rising national security threats of climate change in the Mediterranean region, Atlantic Council, April 2022, διαθέσιμο στον σύνδεσμο: <https://www.atlanticcouncil.org/wp-content/uploads/2022/04/Climate-Change-IB-2022.pdf>

Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή και για τη φιλοξενία της διάσκεψης «Ο Ωκεανός μας» το 2024. Ως οικοδέσποινα, η Ελλάδα θα έχει την ευκαιρία να συμβάλει στην καθοδήγηση των διεθνών προσπαθειών για διασφάλιση του υγιούς περιβάλλοντος των ωκεανών, επίτευξη των κλιματικών στόχων και προώθηση της γαλάζιας οικονομίας, καθώς και των προσπαθειών για τη δημιουργία ενός ναυτιλιακού τομέα ευθυγραμμισμένου με τον στόχο του περιορισμού της αύξησης της παγκόσμιας θερμοκρασίας στον 1,5 βαθμό Κελσίου. Στο παρελθόν, η ελληνική ναυτιλιακή βιομηχανία είχε σημαντικά οφέλη από την προληπτική προσαρμοστικότητα της στις αλλαγές των κανονισμών και στις τεχνολογικές εξελίξεις, μια ευελιξία που θα μπορούσε τώρα να εξυπηρετήσει τον κοινό στόχο της ταχείας μετάβασης στην πράσινη ναυτιλία για την επιβράδυνση της κλιματικής αλλαγής, προστατεύοντας παράλληλα τη διεθνή ανταγωνιστικότητά της έναντι της Κίνας.

Αντιμετώπιση πολιτικών αλλαγών και στρατηγικών προκλήσεων

... στο πλαίσιο του ανταγωνισμού των μεγάλων δυνάμεων, είναι σημαντικό να θωρακιστεί η στρατηγική εταιρική σχέση Ελλάδας-ΗΠΑ από τον εγχώριο λαϊκισμό, την πολιτική διχόνοια ή εκστρατείες παραπληροφόρησης που ενδέχεται να προσπαθήσουν να την υπονομεύσουν.

Η Ελλάδα και οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν αναπτύξει μια στρατηγική σχέση που χαίρει ευρείας πολιτικής υποστήριξης. Ωστόσο, όπως υποδηλώνει η μακρά ιστορία των δύο χωρών, οι εσωτερικές και διεθνείς πολιτικές εξελίξεις δύνανται να οδηγήσουν σε διαφορετικές προτεραιότητες. Για όσο διάστημα τα συμφέροντά τους είναι ευθυγραμμισμένα, και στο πλαίσιο του ανταγωνισμού των μεγάλων δυνάμεων, είναι σημαντικό να θωρακιστεί η στρατηγική εταιρική σχέση Ελλάδας-ΗΠΑ από τον εγχώριο λαϊκισμό, την πολιτική διχόνοια ή εκστρατείες παραπληροφόρησης που ενδέχεται να προσπαθήσουν να την υπονομεύσουν.

Οι Έλληνες εμπειρογνώμονες σε θέματα εξωτερικής πολιτικής θεωρούν την προοπτική της επιστροφής του Ντόναλντ Τραμπ στον Λευκό Οίκο ως τη μεγαλύτερη πρόκληση για τις διατλαντικές, αλλά και τις διμερείς σχέσεις. Σημειώνουν τον συναλλακτικό και ανατρεπτικό χαρακτήρα της εξωτερικής του πολιτικής, ιδίως όσον αφορά στη συνεργασία του με αυταρχικούς ηγέτες, συμπεριλαμβανομένου του Τούρκου Προέδρου Ερντογάν.¹⁸ Παρόλα αυτά, θα πρέπει να σημειωθεί ότι υπό την προεδρία Τραμπ οι σχέσεις Ελλάδας-ΗΠΑ συνέχισαν να ακμάζουν, χάρη σε έναν αριθμό διπλωματών που καθόρισαν την ατζέντα και στις δύο χώρες.¹⁹ Επιπλέον, οι διμερείς σχέσεις απολαμβάνουν ένα επίπεδο διακομματικής υποστήριξης στο Κογκρέσο που ήταν δύσκολο να αγνοηθεί, δεδομένης της τριμερούς φύσης της αμερικανικής κυβέρνησης.

Τούτου λεχθέντος, η πιθανότητα επανεκλογής του Τραμπ δεν μπορεί να αποκλειστεί και μια δεύτερη προεδρία Τραμπ θα έθετε σε σοβαρή δοκιμασία τις σχέσεις των ΗΠΑ με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Παρότι οι Αμερικανοί διπλωμάτες και στρατιωτικοί ηγέτες κατάφεραν να αντισταθούν στις πιέσεις του για αποχώρηση από το ΝΑΤΟ, υπάρχει πραγματικός κίνδυνος ο Τραμπ, ή κάποιος άλλος απομονωτιστής πρόεδρος, να αποσύρει τη στρατιωτική υποστήριξη των ΗΠΑ προς την Ουκρανία, οδηγώντας σε μια στρατηγική ήττα για τη Δύση που θα άφηνε την Ανατολική Ευρώπη εκτεθειμένη σε μια αναθεωρητική Ρωσία, θα ενθάρρυνε τα αυταρχικά καθεστώτα σε παγκόσμιο επίπεδο και θα τους άφηνε περισσότερο χώρο για να παρεμβαίνουν στον Παγκόσμιο Νότο.²⁰ Ομοίως, η άνοδος του ακροδεξιού λαϊκισμού σε μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες μπορεί επίσης να δοκιμάσει τη διατλαντική ενότητα για την Ουκρανία. Στην περίπτωση της Ελλάδας, ο

¹⁸ Με βάση κλειστές συζητήσεις στο γραφείο του ΕΛΙΑΜΕΠ για τις ελληνοαμερικανικές σχέσεις που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα τον Απρίλιο του 2023

¹⁹ Endy Zemenides, Be Like Mike, *Καθημερινή*, 26.02.2023, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://www.ekathimerini.com/opinion/1205547/be-like-mike/amp/>

²⁰ John Bolton, *Το δωμάτιο όπου συνέβη: Λευκός Οίκος*, Νέα Υόρκη, 2023

λαϊκισμός μπορεί επίσης να περιπλέξει τις προσπάθειες βελτίωσης των σχέσεων με την Τουρκία και να θέσει σε αμφισβήτηση τις σχέσεις ΗΠΑ-Ελλάδας.

...υπάρχει πραγματικός κίνδυνος ο Τραμπ, ή κάποιος άλλος απομονωτιστής πρόεδρος, να αποσύρει τη στρατιωτική υποστήριξη των ΗΠΑ προς την Ουκρανία, οδηγώντας σε μια στρατηγική ήττα για τη Δύση που θα ενθάρρυνε τα αυταρχικά καθεστώτα σε παγκόσμιο επίπεδο.

Στην Τουρκία, μετά την επανεκλογή του, ο πρόεδρος Ερντογάν έλαβε μέτρα για την ανοικοδόμηση των δεσμών με τη Δύση. Ωστόσο, δεδομένων των πολλαπλών σημείων διαφωνίας του με τις Ηνωμένες Πολιτείες, οι όροι αυτής της δέσμευσης είναι καθαρά συναλλακτικοί. Όπως έχει υποστηρίξει ο Άαρον Στάιν, «σε μια τέτοια απροκάλυπτα συναλλακτική σχέση υπάρχει χώρος για θετικά κίνητρα και περιορισμένη συνεργασία, αλλά και χώρος για σκληρή διαπραγμάτευση». Καθώς όμως οι δύο πλευρές δεν μοιράζονται μια κοινή κοσμοθεωρία ή δεν έχουν επικαλυπτόμενα περιφερειακά συμφέροντα, [οι ΗΠΑ] δεν έχουν πολλά να χάσουν χρησιμοποιώντας εξαναγκασμό για να προσπαθήσουν να διαμορφώσουν την τουρκική πολιτική σε τομείς όπως η Συρία, η Ουκρανία και η Μεσόγειος.²¹

Από την πλευρά της, η Ελλάδα ανησυχεί για το τι μπορεί να σημαίνει η εμπλοκή των ΗΠΑ με την Τουρκία για τα συμφέροντα της εθνικής της ασφάλειας. Όπως σημειώνει ο πρώην Σύμβουλος Εθνικής Ασφάλειας της Ελλάδας Αλέξανδρος Διακόπουλος, «όσο υψηλότερη είναι η αξία της συνεργασίας της Άγκυρας, τόσο υψηλότερο είναι το τίμημα που θα πρέπει να πληρώσει η Δύση γι' αυτήν».²² Εάν τα συμφέροντα εθνικής ασφάλειας της Ελλάδας φανούν να υπονομεύονται στην προσπάθεια να παραμείνει η Τουρκία προσδεδεμένη στη Δύση, αυτό θα οδηγήσει στην άνοδο του εθνικισμού στην Ελλάδα και μπορεί να υπονομεύσει τις σχέσεις της με τις ΗΠΑ.

Έλληνες ειδικοί σε θέματα ασφάλειας ανησυχούν για το τι μπορεί να σημαίνει για την ισορροπία δυνάμεων στο Αιγαίο η συμφωνία των ΗΠΑ με την Τουρκία για την πώληση μαχητικών αεροσκαφών F-16. Σύμφωνα με πληροφορίες, η αμερικανική κυβέρνηση προσπάθησε να πείσει το Κογκρέσο να επιτρέψει την πώληση με αντάλλαγμα το πράσινο φως της Τουρκίας για την ένταξη της Σουηδίας στο NATO. Ο πρόεδρος Μπάιντεν συνέδεσε τα δύο -και την Ελλάδα- όταν μίλησε στον δημοσιογράφο Φαρίντ Ζακάρια πριν από τη Σύνοδο Κορυφής στο Βίλνιους για «την προσπάθεια συγκρότησης μιας κοινοπραξίας, όπου ενισχύουμε το NATO όσον αφορά στη στρατιωτική ικανότητα τόσο της Ελλάδας όσο και της Τουρκίας και επιτρέπουμε στη Σουηδία να συμμετάσχει».²³ Για να αποφύγει την υστέρηση ως προς την ισορροπία ισχύος με την Τουρκία, η Ελλάδα θα πρέπει να διατηρήσει ένα ποιοτικό πλεονέκτημα στις αμυντικές της ικανότητες, αποφεύγοντας παράλληλα μια κούρσα εξοπλισμών η οποία, αντί να λειτουργεί αποτρεπτικά, μπορεί να κλιμακώσει τις εντάσεις και να υπονομεύσει την ειρήνη και την ευημερία. Πέρα από την πώληση μαχητικών αεροσκαφών F-35, η οποία βρίσκεται ήδη στα σκαριά, αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει τεχνολογίες τεχνητής νοημοσύνης ή μη επανδρωμένα αεροσκάφη.

Μία πώληση F-16 θα πρέπει επίσης να δεσμεύσει την Τουρκία σε βήματα αποκλιμάκωσης στην Ανατολική Μεσόγειο. Η συνάντηση του Έλληνα πρωθυπουργού με τον Τούρκο πρόεδρο στο Βίλνιους είναι ένα πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση της αποκλιμάκωσης, ωστόσο απαιτούνται και απτά αποτελέσματα, όπως η διασφάλιση της συνέχισης του μορατόριουμ των υπερπτήσεων στο Αιγαίο. Δεδομένης της απουσίας σχετικής τουρκικής δέσμευσης, το αμερικανικό Κογκρέσο θα μπορούσε να συμβάλει

²¹ Aaron Stein, Turkey's zero-sum foreign policy, 20.12.2023, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://warontherocks.com/2022/12/turkeys-zero-sum-foreign-policy/>

²² Alexandros Diakopoulos and Nikos Stournaras, Turkey's quest for strategic autonomy, June 2022, διαθέσιμο στον σύνδεσμο: <https://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2022/06/Policy-paper-102-Diakopoulos-final-1.pdf>

²³ Kylie Atwood, Inside the Biden's administration's push to get Sweden into NATO and F16s to Turkey, CNN, 11.07.2023, διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://www.msn.com/en-us/news/world/inside-the-biden-administration-s-push-to-get-sweden-into-nato-and-f-16s-to-turkey/ar-AA1dJpDG?ocid=socialshare>

Για να αποφύγει την υστέρηση ως προς την ισορροπία ισχύος με την Τουρκία, η Ελλάδα θα πρέπει να διατηρήσει ένα ποιοτικό πλεονέκτημα στις αμυντικές της ικανότητες, αποφεύγοντας παράλληλα μια κούρσα εξοπλισμών.

στον καθορισμό αυτού του σημαντικού όρου. Όπως μετέφεραν μέλη της Ελληνικής Ομάδας του Κογκρέσου σε επιστολή τους προς τον Υπουργό Μπλίνκεν στις 8 Ιουλίου, «δεδομένου του ιστορικού της Τουρκίας να χρησιμοποιεί F-16 για υπερπτήσεις στο Αιγαίο και να αμφισβητεί την ελληνική κυριαρχία, ζητάμε μηχανισμούς που προβλέπουν την παύση, καθυστέρηση ή ανάκληση της μεταφοράς αμερικανικών όπλων στην Τουρκία, εάν αυτή επαναλάβει τις αποσταθεροποιητικές της ενέργειες στην Ανατολική Μεσόγειο που απειλούν ή υπονομεύουν τα συμφέροντα εθνικής ασφάλειας των ΗΠΑ ή την αρχιτεκτονική ασφάλειας του ΝΑΤΟ»²⁴.

Ευρύτερα, η εμπλοκή της Τουρκίας με τη Δύση, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει την εξουδετέρωση του αναθεωρητικού δόγματος της Γαλάζιας Πατρίδας, το οποίο επεκτείνει τις θαλάσσιες διεκδικήσεις της Τουρκίας στην Ανατολική Μεσόγειο, αγνοώντας πλήρως τα ελληνικά και κυπριακά κυριαρχικά δικαιώματα και δίνοντάς της τον αποκλειστικό έλεγχο των θαλάσσιων οδών που συνδέουν την Ευρώπη με τον Ινδικό Ωκεανό, από τη Μαύρη Θάλασσα και τη Διώρυγα του Σουέζ μέχρι την Κεντρική Μεσόγειο.

Ωστόσο, η Ελλάδα μπορεί επίσης να επηρεαστεί αρνητικά αν η Τουρκία απομακρυνθεί περισσότερο από τη Δύση, ενώ οι θαλάσσιες διαφορές τους παραμένουν άλυτες. Αμερικανοί διπλωμάτες σημειώνουν ότι σε ένα τέτοιο σενάριο, οι Ηνωμένες Πολιτείες μπορεί να έχουν μικρότερη επιρροή στην Άγκυρα, κάτι που ενδέχεται να υπονομεύσει την ελληνική εθνική ασφάλεια, καθώς οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν ιστορικά παίξει τον ρόλο του πυροσβέστη στην ελληνοτουρκική διαμάχη. Όπως σημειώνει ο καθηγητής Τζίντζερας, το γεγονός ότι η Τουρκία δεν καλωσορίζει πλέον τη συμμετοχή των ΗΠΑ θέτει υπό αμφισβήτηση την επιτυχία της μελλοντικής διαμεσολάβησής της. Μια άλλη επίπτωση μιας ανταγωνιστικής Τουρκίας, όπως αναφέρει, είναι ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες θα χρειαστούν νέες αμυντικές δεσμεύσεις και δεσμούς ασφαλείας με την Ελλάδα, την Κύπρο και την Αίγυπτο, μετατρέποντας την Ελλάδα σε ένα συνοριακό κράτος πρώτης γραμμής για τη Δύση.²⁵ Αυτό μπορεί να δημιουργήσει μια ευκαιρία αμυντικής ενίσχυσης για την Ελλάδα, αν και θα απαιτήσει επίσης ένα υψηλότερο επίπεδο δέσμευσης αναφορικά με την ασφάλεια, παρόμοιο με αυτό του Ισραήλ, το οποίο θα απαιτούσε ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο και θα δοκίμαζε το πολιτικό σύστημα.

Το διακύβευμα είναι επίσης υψηλό στο μεταναστευτικό, όπου η συνεργασία με την Τουρκία θα έσωζε κυριολεκτικά ζωές. Υπό το πρίσμα του υποκινητικού ρόλου της Τουρκίας στη μεταναστευτική κρίση του Έβρου το 2020, η Ελλάδα θεωρεί πλέον τη μετανάστευση και τις προσφυγικές ροές ως ζήτημα εθνικής ασφάλειας και αναμένεται να συνεχίσει να εφαρμόζει την πολιτική της ΕΕ για αυστηρούς συνοριακούς ελέγχους. Αν μη τι άλλο, η κρίση στα σύνορα του Έβρου έδειξε ότι η μετανάστευση μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως αποσταθεροποιητική υβριδική απειλή. Ωστόσο, το τραγικό ναυάγιο στις ακτές της Πύλου εξέθεσε επίσης το ανθρώπινο κόστος των όλο και πιο επικίνδυνων διαδρομών της παράτυπης μετανάστευσης και ανέδειξε τις γκρίζες γραμμές του διεθνούς και του ευρωπαϊκού δικαίου. Έθεσε επίσης ερωτήματα σχετικά με τον ρόλο της Ελληνικής Ακτοφυλακής, τον οποίο η ελληνική κυβέρνηση εξακολουθεί να διερευνά, ενώ σημειώνει επίσης την ανάγκη καταπολέμησης των διεθνών δικτύων διακίνησης ανθρώπων. Ο τρόπος με τον οποίο η ελληνική κυβέρνηση θα αντιμετωπίσει την πρόκληση θα επηρεάσει την εικόνα της στις Ηνωμένες Πολιτείες και διεθνώς.

²⁴ Η επιστολή προς τον υπουργό Εξωτερικών Anthony Blinken είναι διαθέσιμη στον σύνδεσμο: <https://hellenicleaders.com/wp-content/uploads/2023/07/07.08.23-Letter-to-Secretary-Blinken-on-Turkey-F-16-Sale-Snapback-Mechanisms.pdf>

²⁵ Ryan Gingeras, An honest broker no longer: War on the Rocks, 03.01.2023, διαθέσιμο στο: <https://warontherocks.com/2023/01/an-honest-broker-no-longer-the-united-states-between-turkey-and-greece/>

Συμπεράσματα

Η Ελλάδα συνεχίζει να προσβλέπει στις Ηνωμένες Πολιτείες για τη σταθεροποίηση της Ανατολικής Μεσογείου και ως τον κύριο πάροχο ασφάλειας στις σχέσεις της με την Τουρκία.

Η φύση αυτών των πολιτικών, υβριδικών και στρατηγικών προκλήσεων υποδεικνύει την ανάγκη η Ελλάδα να ενεργεί με τρόπο προληπτικό και να συνεχίσει να ακολουθεί μια εξωστρεφή εξωτερική πολιτική που να αυξάνει τη στρατηγική της αξία και να συμβάλλει στη σταθερότητα στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και την Ανατολική Μεσόγειο. Μετά το τέλος της ελληνικής οικονομικής κρίσης, οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι ο βασικός σύμμαχος και εταίρος της Ελλάδας σε αυτή τη στρατηγική.

Κοιτάζοντας προς το μέλλον, υπάρχει μια ευκαιρία για την Ελλάδα να κινηθεί πέρα από την παραδοσιακή εμβέλεια της εξωτερικής της πολιτικής. Καθώς το γεωπολιτικό κέντρο βάρους μετακινείται προς τα ανατολικά, η Ελλάδα μπορεί να εμβαθύνει τη συνεργασία της με τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, στις οποίες οι Ηνωμένες Πολιτείες εστιάζουν επίσης την προσοχή τους. Το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης είναι γεωγραφικά συμβατό με την Πρωτοβουλία των Τριών Θαλασσών, καθώς ολοκληρώνει τον διάδρομο Βορρά-Νότου παρέχοντας πρόσβαση στο Αιγαίο Πέλαγος. Η συμμετοχή της Ελλάδας θα διευκολύνει τις επενδύσεις σε έργα που συμβάλλουν στην ολοκλήρωση της περιοχής και προωθούν την οικονομική πρόοδο και την ενεργειακή ασφάλεια της Ανατολικής Ευρώπης. Δεδομένων των ιστορικών εθνοτικών και πολιτιστικών δεσμών της με την Ουκρανία, η Ελλάδα μπορεί επίσης να διαδραματίσει διακριτό ρόλο στην ανοικοδόμηση της χώρας μετά το τέλος του πολέμου.

Είτε η Τουρκία παραμένει προσδεσμένη στη Δύση είτε όχι, ο ρόλος της Ελλάδας στη δυτική συμμαχία έχει αυξήσει τη στρατηγική της σημασία, σύμφωνα με τις δικές της φιλοδοξίες εξωτερικής πολιτικής.

Η Ελλάδα έχει επίσης αυξημένες στρατηγικές φιλοδοξίες ως προς τις σχέσεις της με τον αραβικό κόσμο, επιδιώκοντας να καταστεί γέφυρα με την Ευρώπη, *μεταξύ άλλων*, με τη δημιουργία ισχυρότερων δεσμών ασφαλείας και οικονομικών σχέσεων. Κάτι τέτοιο θα διεύρυνε τη στρατηγική της για την οικοδόμηση εταιρικών σχέσεων στην Ανατολική Μεσόγειο, ώστε να συμβάλει στην ασφάλεια μιας από τις σημαντικότερες εμπορικές οδούς στον κόσμο, από την Ινδία και τα Στενά του Ορμούζ προς την Ευρώπη μέσω της διώρυγας του Σουέζ. Για τον σκοπό αυτό, η Ελλάδα μπορεί επίσης να διαδραματίσει βασικό ρόλο στον σιδηροδρομικό και ναυτιλιακό διάδρομο Ινδίας-Μέσης Ανατολής που συμφώνησαν οι ΗΠΑ και η ΕΕ στην τελευταία σύνοδο της G20.

Η Ελλάδα συνεχίζει να προσβλέπει στις Ηνωμένες Πολιτείες για τη σταθεροποίηση της Ανατολικής Μεσογείου και ως τον κύριο πάροχο ασφάλειας στις σχέσεις της με την Τουρκία. Όπως και οι Ηνωμένες Πολιτείες, είναι προς το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας της Ελλάδας να εμπλέξει την Τουρκία σε έναν εποικοδομητικό διάλογο που θα αποφεύγει τις εντάσεις. Τούτου λεχθέντος, η διπλωματική προσπάθεια για την εμπλοκή της Τουρκίας θα πρέπει επίσης να λειτουργήσει προστατευτικά για την Ελλάδα απέναντι στον τουρκικό αναθεωρητισμό. Η πρόσφατη Σύνοδος Κορυφής του ΝΑΤΟ στο Βίλνιους έδειξε ότι οι σχέσεις της Τουρκίας με τη Δύση περνούν από την Αθήνα. Ως αποτέλεσμα της πιο ενεργής εξωτερικής της πολιτικής, της ιδιότητάς της ως κράτους-μέλους στην ΕΕ και της στρατηγικής εταιρικής σχέσης με τις Ηνωμένες Πολιτείες, η Ελλάδα μπορεί πλέον να θέσει τους όρους της σε αυτή την πορεία. .

Η έξοδος από το «προβληματικό τρίγωνο» που περιέγραψε για πρώτη φορά στο έργο του ο καθηγητής Κουλουμπής δεν είναι απολύτως δυνατή όσο οι διαφορές της Ελλάδας με την Τουρκία παραμένουν άλυτες. Είτε η Τουρκία παραμένει προσδεσμένη στη Δύση είτε όχι, ο ρόλος της Ελλάδας στη δυτική συμμαχία έχει αυξήσει τη στρατηγική της σημασία, σύμφωνα με τις δικές της φιλοδοξίες εξωτερικής πολιτικής. Σε μια εποχή συστημικών αλλαγών στην παγκόσμια αρχιτεκτονική ασφάλειας, η Ελλάδα δεν είναι

Αξιοποιώντας το ιστορικό υψηλό των ελληνοαμερικανικών σχέσεων

πλέον το κράτος-πελάτης μιας ηγεμονικής δύναμης, αλλά ένας αξιόπιστος σύμμαχος και εταίρος αγκυροβολημένος στη δυτική συμμαχία, γεγονός που παρέχει στην Ελλάδα την ευκαιρία να ενισχύσει περαιτέρω και να κεφαλαιοποιήσει τις διμερείς σχέσεις της με τις Ηνωμένες Πολιτείες, σύμφωνα με τα συμφέροντα εθνικής ασφάλειας, τις διεθνείς δεσμεύσεις και τις αξίες της.